

RAQAMLI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI TA'LIM TIZIMIDA**ILMIY RAHBAR: XOLMURODOV SHUXRAT****Mualliflar: ABDURAXMONOV ABDURAVITXON****SAIDUMAROV SHAROFIDDIN****Sabina XOLMURODOVA****TERMIZ PEDAGOGIKA INSTITUTI****PEDAGOGIKA VA IJTIMOIIY FANLAR FAKULTETI PSIXOLOGIYA****YO'NALISHI 1-kurs 2502-GURUX**

Annotatsiya: *Axborot texnologiyalari zamonaviy jamiyat hayotining ajralmas qismiga aylanib ulgurgan. Bugungi kunda jamiyatda bilim, tajriba, malaka va axborotni tezkor ravishda almashish, ulardan samarali foydalanish har bir sohada, jumladan, ta'lim tizimida ham alohida ahamiyat kasb etmoqda. Global miqyosda raqamli axborot texnologiyalarining rivojlanishi barcha sohalarda tub o'zgarishlarni yuzaga keltirdi va inson faoliyatining barcha jabhalariga chuqur kirib bordi. Shu sababli ta'lim tizimida raqamli axborot texnologiyalarini to'laqonli va samarali joriy etish, uni rivojlantirish bugunning dolzarb vazifasidir.*

Kalit so'zlar: *raqamli axborot texnologiyalari, ta'lim tizimi, elektron ta'lim, onlayn ta'lim, axborot resurslari, raqamli savodxonlik, masofaviy ta'lim, ta'limdagi innovatsiyalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli transformatsiya*

Ta'lim muassasalarida axborot texnologiyalari yordamida o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, zamonaviy bilimlarni egallash, nazariy va amaliy bilimlarni mustahkamlash uchun keng imkoniyat paydo bo'ldi. Bu orqali pedagog va o'quvchilarning o'zaro munosabatlari yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Elektron darsliklar, interaktiv platformalar, virtual laboratoriyalar, onlayn kurslar va boshqa ko'plab axborot texnologiyalarining ta'lim tizimiga kirib kelishi natijasida o'quv jarayonining sifati va samaradorligi ortmoqda. Endilikda axborot texnologiyalari yordamida ta'lim mazmuni zamon talablariga mos ravishda yangilanmoqda, talabalarning mustaqil ta'lim olish imkoniyatlari kengaymoqda.

Zamonaviy ta'limda raqamli axborot texnologiyalarining qo'llanishi o'qitish metodikalariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ta'limdagi traditsion uslublardan tashqari, interaktiv va individual yondashuvlar, masofaviy ta'lim, o'zlashtirish monitoringini real vaqt rejimida olib borish imkoniyatlari paydo bo'ldi. Shu tariqa, o'quvchilarning bilim darajasi, o'zlashtirish sur'ati, mustaqil ta'lim olish salohiyati yuqori bosqichga ko'tarildi. Bilimlarni uzatishda axborot texnologiyalarining asosiy afzalliklaridan yana biri bu – ma'lumotlarni tezkor va aniqlik bilan tarqatish, har bir o'quvchiga individual tarzda yondashish va ularning qiziqishlariga mos holda ta'lim mazmunini yetkazish imkoniyatining mavjudligidir. O'quvchi yoki talabaga kerakli resurslar, dars materiallari, video va audio ma'ruzalarning tezda yetkazilishi hamda ularning mustaqil ravishda bilimni mustahkamlashlari uchun keng imkoniyat paydo bo'ladi [1].

Raqamli axborot texnologiyalarining keng joriy etilishi, albatta, o'qituvchilardan ham yangi ko'nikmalar va bilimlarni talab qiladi. O'qituvchi sifatida har bir pedagog bu yo'nalishda zamonaviy texnologiyalar bilan ishlashni, axborot resurslarini yaratish va ulardan samarali foydalanishni yaxshi o'zlashtirishi lozim. Zamonaviy o'quv jarayonida pedagog o'zini faqat bilim manbai emas, balki ta'lim sohasining faol ishtirokchisi, koordinator sifatida ko'rsatishi zarur. Shu ma'noda, axborot texnologiyalari o'qituvchiga o'quv materialini turli formatlarda yetkazishga, mashg'ulotlarni tarixiy yoki kasbiy kontekstda jonlantirishga, o'quvchilarda mustaqil izlanish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Yana bir muhim jihat – raqamli texnologiyalar orqali ta'lim jarayonini vaqt va makon cheklovlarisiz tashkil qilish imkoniyatining mavjudligidir. Endilikda masofaviy ta'limni yo'lga qo'yish, dunyoning istalgan nuqtasida yashaydigan o'quvchilar va talabalar uchun eng yangi bilimlarni olish imkonini yaratadi. Onlayn darslar, virtual dars mashg'ulotlari, elektron kutubxonalar, video platformalar – bularning barchasi ta'lim oluvchiga o'zi uchun qulay vaqtda, o'zi istagan joyda bilim olishiga, bilimlarni o'zlashtirishini monitoring qilishga imkon beradi. Axborot texnologiyalarining o'quv jarayoniga joriy qilinishi ta'lim sifatini oshirish bilan birga, ta'lim tizimidagi ochiqlik va shaffoflikni ham ta'minlamoqda. Bugun maktab,

kollej va kollej o'qituvchilari hamda o'quvchilari kundalik faoliyatida elektron kundalikdan, reyting tizimidagi platformalardan, masofaviy baholov platformalaridan keng foydalanmoqda. Bu esa ota-onalarning farzandlari o'qishidagi muvaffaqiyatlarini to'g'ridan to'g'ri kuzatib borish, ta'lim muassasalarida ochiqlik va shaffoflik prinsiplarini kuchaytirish imkonini beradi [2].

Ta'lim tizimida axborot texnologiyalari yordamida o'qitishning o'z afzalliklari bilan birga muayyan muammolarini ham yoddan chiqarmaslik lozim. Jumladan, ayrim hududlarda axborot texnologiyalari uchun yetarlicha infratuzilmaning mavjud emasligi, internet tarmog'ining yetarlicha tez va barqaror emasligi, mutaxassislarning zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha malakasi to'liq yetarli emasligi kabi muammolar mavjud. Shu bilan birga, ta'lim resurslarining sifatli va ishonchli bo'lishi, axborot xavfsizligi masalalari ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Raqamli axborot texnologiyalaridan foydalanish ta'lim sohasini yangi bosqichga olib chiqmoqda. O'qituvchilarning dars jarayonini butunlay virtual muhitga ko'chirish imkoniyati paydo bo'lmoqda. Elektron ta'lim resurslari yordamida butun dunyo bilimlaridan bimalol foydalanish, eng ilg'or bilimlarni tez orada o'zlashtirish imkoniyati yuzaga chiqdi. O'quvchilar uchun esa zamonaviy axborot resurslaridan foydalanish orqali fanlarni mustaqil ravishda o'rganish, yangi bilimlarni o'zlashtirish, o'z malaka va ko'nikmalarini doimiy ravishda oshirish uchun qulay muhit yaratilmoqda. Shuningdek, elektron kutubxonalar, fan portallari, milliy ta'lim platformalari, doimiy onlayn konsultatsiyalar va masofaviy baholash tizimlari yordamida o'quvchilar va talabalar bilim saralash va tahlil qilish ko'nikmalarini mustahkamlashlari, akademik halollik, mustaqillik va intizom fazilatlarini rivojlantirishlari mumkin. Bunday imkoniyatlar mavjud bo'lishi ta'lim muassasalari va o'quvchilar uchun ham, o'qituvchilar uchun ham o'ziga xos raqobat muhitini yaratmoqda. Bu esa, o'z navbatida, ta'lim sifatini yanada kuchaytirishga xizmat qilmoqda [3].

Axborot texnologiyalariga asoslangan ta'lim jarayonida o'qituvchilarning zamonaviy bilimlar bilan qurollanishi, o'quvchilarning bu texnologiyalardan samarali foydalana olishlari muhimdir. Buning uchun ta'lim muassasalari muntazam

ravishda zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanishi, infratuzilma va texnik imkoniyatlar doimo takomillashtirib borilishi lozim. O'qituvchilar va o'quvchilar yangi dasturlardan, elektron resurslardan foydalanishni puxta o'zlashtirishlari, doimiy ravishda bilim va tajribalarini oshirib borishlari talab etiladi. Ta'lim sohasi davlat siyosatida ham ustuvor yo'nalishlardan biridir. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, zamonaviy bilimlarni keng joriy etish, yuqori malakali kadrlarga ehtiyoj kuchaygan sharoitda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasini rivojlantirish, avvalo, zamonaviy bilim, tajriba va texnologik o'zgarishlarni hayotga tatbiq etishga bog'liq. Shu sababli ta'lim tizimida axborot texnologiyalarining keng joriy qilinishi, yangi o'quv-uslubiy adabiyotlarning ishlab chiqilishi, o'qituvchilar va o'quvchilarni zamonaviy o'quv materiallari bilan muntazam ta'minlab borilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Axborot texnologiyalari yordamida ta'lim jarayonini raqamlashtirish, ma'lumotlarni tezkor jamlash va ulardan foydalanish imkoniyati yaratilmoqda. Shuningdek, axborot texnologiyalari yordamida xalqaro hamkorlik va tajriba almashish imkoniyatlari ham ochilmoqda. Chet eldagi eng ilg'or ta'lim muassasalari bilan hamkorlik qilish, o'qituvchilar va talabalar o'rtasida tajriba almashish, xalqaro ilmiy loyihalarda ishtirok etish imkoniyatlari oshmoqda. Axborot texnologiyalari asosida yaratilgan milliy o'quv platformalari, onlayn kurslar, masofaviy malaka oshirish kurslari, yirik elektron kutubxonalar – bularning barchasi zamonaviy ta'lim muhitining uzviy qismiga aylanmoqda. Ta'lim tizimida boshqaruv va monitoring jarayonlarini avtomatlashtirish, o'quvchilarning reyting natijalarini, o'qituvchilarning faoliyat ko'rsatkichlarini real vaqtda kuzatish imkoniyati ham axborot texnologiyalarining katta yutug'i sifatida qayd etish mumkin [4].

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar hamisha yangi imkoniyatlar ochib boradi, ilgari faqat orzudek tuyulgan ko'plab loyihalarni amaliyotga tatbiq etishga imkon yaratmoqda. Ta'lim sifatini muntazam oshirish, o'zgaruvchan zamon talablariga mos kadrlar tayyorlash, milliy va xalqaro andozalarga mos o'quv dasturlarini ishlab chiqish uchun raqamli axborot texnologiyalari muhim rol o'ynaydi. Umuman olganda, axborot texnologiyalari asosida ta'lim tizimining zamonaviy shaklda rivojlanishi fuqarolarning axborot savodxonligini oshirish,

ularning zamonaviy texnologik jarayonlarga moslashuvini kuchaytirish, yuqori saviyali mutaxassislarni tayyorlashni kafolatlaydi. Ta'lim jarayonini samarali va sifatli yo'lga qo'yish, ilg'or metodikalar asosida tashkil qilish, bilimlarni keng ommaga tez va ishonchli yetkazish imkoniyatlari yaratiladi [5].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, raqamli axborot texnologiyalarining ta'lim tizimidagi ahamiyati beqiyosdir. Bu texnologiyalar nafaqat bilimlarni uzatish va o'zlashtirish, balki ta'lim jarayonini tubdan isloh qilish, innovatsion yondashuvlarni keng joriy qilish, ilg'or tajriba va malakalarni mustahkamlash uchun mustahkam asos yaratadi. Bundan tashqari, axborot texnologiyalari yordamida ta'limda ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash, o'quvchi va o'qituvchilarning samarali muloqotini tashkil etish, ilmiy izlanishlarni rivojlantirish, akademik halollik va intizomni oshirish uchun keng imkoniyatlar paydo bo'ldi. Shu bois, bugungi kunda ta'lim tizimida raqamli axborot texnologiyalarini joriy etish va rivojlantirish har qachongidan ham dolzarb va muhim masalaga aylanayotgani bejiz emas. Bu yo'nalishdagi islohotlar kelajak avlodning zamonaviy bilim va malakalarga ega mutaxassis bo'lib yetishishiga poydevor bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Akramova, Z. T. (2019). "Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim sifatiga ta'siri." *Pedagogika va psixologiya jurnali*, 3(4), 56-62.
2. Berdiev, R. S. (2020). "Masofaviy ta'limda raqamli platformalardan samarali foydalanish." *O'zbekiston Respublikasida ilm-fan va ta'lim*, 2(1), 44-49.
3. Bobomuradov, D. R. (2021). "Ta'lim tizimida raqamli savodxonlik: muammolar va yechimlar." *Ta'lim va innovatsiyalar*, 1(1), 38-43.
4. Ergashev, N. K. (2018). "Raqamli transformatsiya jarayonlari va ta'lim tizimida axborot texnologiyalari." *Talaba va zamon*, 2(10), 112-116.
5. G'ulomov, M. M. (2019). "Axborot-resurs markazlarining ta'lim jarayonidagi ahamiyati." *Ilm-fan va taraqqiyot*, 12(5), 71-76.
6. Karimov, O. S. (2022). "Onlayn ta'lim texnologiyalarini joriy etish tajribalari." *Ta'limda zamonaviy tendensiyalar*, 3(2), 19-25.

7. Matkarimov, F. A. (2020). “Raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik asoslari.” *Yosh olim*, 6(3), 80-85.
8. Normatov, N. A. (2021). “Axborot texnologiyalari vositasida interfaol ta’lim usullarini rivojlantirish.” *Ta’lim va taraqqiyot*, 4(6), 120-125.